

El territori que sostenia la cultura ja no és estable

Published by [Interacció](#) [1] on 05/06/2026 - 11:04 | Last modification: 05/06/2026 - 12:09

El clima ja no només afecta la cultura: la reescriu. I obliga els municipis a fer una feina per a la qual ningú els havia preparat: sostenir allò que trontolla i assumir allò que es perd.

La capa aguanta. El suport, no tant.

Hi ha una idea de fons a l'informe de la Unesco que costa d'acceptar perquè desplaça el lloc des d'on la cultura s'ha pensat a si mateixa durant dècades: el canvi climàtic no és un "repte extern" que la cultura pot ajudar a explicar o a suavitzar. És un factor material que ja intervé, sense demanar permís, en què pot continuar existint culturalment i què no. Decideix què es pot sostenir, què es perd, què migra i què deixa de tenir sentit.

A partir d'aquí, moltes de les respostes habituals de la política cultural local queden mal posicionades. No perquè siguin errònies, sinó perquè parteixen d'un supòsit que ja no és estable: que les condicions materials que sostenen les pràctiques culturals es mantindran relativament constants i permetran protegir, dinamitzar o fer créixer equipaments, programes i activitats mitjançant una bona gestió. Aquest supòsit no cau de cop, però tampoc aguanta intacte: es va esquarterant mentre el seguim utilitzant.

Però què passa quan allò que dona continuïtat a les pràctiques (el territori, el clima, els cicles, la materialitat quotidiana) comença a fallar? Què passa quan el lloc que sostenia la cultura deixa de fer-ho?

Aquí el text de la Unesco toca un punt especialment delicat per als municipis: la pèrdua cultural no és un efecte col·lateral del canvi climàtic, és un impacte central, encara que no sempre sigui mesurable ni indemnitzable. Quan es trenca una pràctica vinculada a un ritme ambiental, no només desapareix una activitat: es debilita una manera d'habitar, de reconèixer-se, de relacionar-se. És una pèrdua que no pot gestionar-se del tot, perquè afecta les condicions mateixes que feien possible la gestió.

I això posa en crisi el cor de moltes polítiques culturals locals, que continuen funcionant sobre una lògica de provisió: garantir oferta, accessibilitat, activitat. L'informe suggereix, sense dir-ho així, que aquest esquema és insuficient quan el clima ja està reorganitzant les bases materials i simbòliques de la vida comunitària. El problema ja no és fer-ho millor, sinó preguntar-se si encara és això el que toca fer.

No es tracta de preguntar-nos com la cultura pot "contribuir" a l'acció climàtica. La pregunta delicada és una altra: què passa amb una política cultural pensada per activar quan allò que cal és sostenir? Sostenir continuïtats fràgils. Sostenir memòries que ja no tenen el suport del lloc. Sostenir comunitats que han de reinventar-se mentre perden parts del seu relat. És una feina que s'assembla menys a la innovació i més a aprendre a gestionar pèrdues sense protocols clars.

Aquí apareix una fissura que el món municipal coneix bé però rarament posa al centre: no totes les pèrdues són gestionables amb programació. Hi ha pèrdues que no es resolen amb més activitats, ni amb nous formats, ni amb discursos de sensibilització. I el canvi climàtic multiplica aquest tipus de pèrdua. Les institucions culturals no estan entrenades per a això: saben activar, però no saben gaire què fer quan el que falla és la continuïtat mateixa.

Encara no sempre ho llegim en aquests termes, però alguns senyals ja són visibles. Si la calor extrema està començant a alterar condicions tan bàsiques com l'aprenentatge, l'ús dels equipaments o la permanència a l'espai públic, resulta difícil sostenir que les pràctiques culturals quedaran al marge d'aquestes transformacions. La qüestió no és si la cultura serà afectada, sinó com i amb quina intensitat.

Quan una festa ha de modificar horaris per evitar episodis de calor extrema; quan un equipament esdevé difícil d'utilitzar durant setmanes perquè les condicions interiors són inadequades; quan la vida comunitària es retira de l'espai públic durant una part creixent de l'estiu; quan un ofici o una pràctica vinculada al territori perd les condicions que la feien possible ja no existeix... Davant això, què està fent exactament la política cultural? Acompanya? Substitueix? Documenta? Deixa morir? O manté formalment allò que ja no pot sostenir-se només per no assumir la pèrdua?

Són preguntes difícils perquè no tenen una bona sortida institucional. I perquè obliguen a reconèixer que part del treball cultural del present té més a veure amb el dol que amb la innovació. Amb assumir que no tot es pot preservar, però tampoc tot és prescindible. I, sobretot, amb admetre que el dol també pot ser una responsabilitat pública, encara que no llueixi en cap memòria.

En aquest punt, la governança esdevé una qüestió política de primer ordre. No perquè manquin plans, n'hi ha molts, sinó perquè la cultura continua jugant en una taula secundària. Els plans climàtics avancen amb lògiques tècniques; els plans culturals, amb lògiques sectorials. Entre uns i altres, queda fora una pregunta essencial: qui pensa la continuïtat cultural quan el context material canvia més ràpid que les institucions? Qui assumeix la responsabilitat de dir que no tot podrà continuar, i que això també és una decisió política?

El risc és evident: si la cultura no entra en l'agenda climàtica com a dimensió estructural, quedarà reduïda a relat, a mediació, a acompanyament simbòlic d'unes decisions preses en un altre lloc. I, ahora, si la política cultural no assumeix que el clima ja forma part del seu camp d'acció, seguirà treballant amb una idea de territori que ja no existeix del tot. Aquesta escletxa no és teòrica: és on avui es perden pràctiques, vincles i sentits compartits.

Potser aquí hi ha el nucli que l'informe de la Unesco deixa entreveure però no desenvolupa: fer política cultural avui ja no és només garantir drets culturals, sinó decidir què mereix ser sostingut quan no tot podrà continuar. I fer-ho sense romantitzar la pèrdua, però tampoc sense negar-la. No es tracta de salvar-ho tot, sinó de no perdre el sentit.

A escala municipal, això desplaça radicalment el lloc de la cultura. Ja no com a sector, sinó com a condició de possibilitat d'una adaptació que no sigui purament tècnica. Sense cultura, l'adaptació corre el risc de convertir-se en simple gestió del dany. Amb cultura, pot esdevenir un procés amb sentit compartit. La cultura no evita el dany, però pot evitar la desorientació.

Aquesta no és una tasca còmoda. Ni neutra. I probablement tampoc lluïda. Però si el clima ja està reescriuint la cultura, persistir en polítiques culturals que operen com si això fos marginal no és prudència: és retard. I els retards, en aquest camp, no es mesuren en calendari polític, sinó en allò que desapareix sense relleu.

La pregunta final, per tant, no és què pot fer la cultura pel clima. És si les polítiques culturals locals estan

disposades a conviure amb el fet que el clima ja està fent política cultural, i a assumir les conseqüències institucionals i simbòliques que això implica.

Referència

Unesco (2025) *Culture and climate action: from margins to mainstream* <https://doi.org/10.58337/ZFSI2651> [2]

Nota editorial (actualització)

Després de la publicació d'aquest article, converses posteriors amb professionals del sector van posar de manifest una ambigüitat en el paràgraf referit a la "relativa autonomia" del sistema cultural. El text ha estat ajustat per precisar millor la idea que es volia plantejar: no tant l'estabilitat institucional de la cultura, com l'estabilitat de les condicions materials que han sostingut moltes pràctiques culturals i que avui es veuen alterades pel canvi climàtic. La modificació no altera la tesi de fons del text. Agraïm les aportacions que ajuden a afinar els arguments i enriquir el debat.

Imatge: A A

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Tags: cultura i sostenibilitat

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: desenvolupament territorial

Tags: valor públic de la cultura

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/news/2026/06/cultura-clima-unesco>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://doi.org/10.58337/ZFSI2651>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/10347>